

ROLSØGAARD

EN HERREGÅRD PÅ MOLS

Stig Tang Petersen og Vilfred Friborg Hansen

(Hele artiklen med billeder kan ses i "Folk og Liv 2016", Boggalleriet Rønde 2016)

På Næsset nord for indsejlingen til Knebel Vig ligger den gamle herregård Rolsøgaard. En smukkere placering i landskabet er det svært at tænke sig. Mod nord og vest er der udsigt til Kalø Slotsruin og Vosnæs Pynt, mod syd og øst ses Tved kirke og Knebelbro.

Rolsøgaard har siden 1993 været ejet af Niels-Ole Jørgen Jensen. Gården er i dag på ca. 125 ha, hvoraf de 100 dyrkes.

Rolsøgaards historie har været tæt sammenvævet med de andre herregårde omkring Kalø Vig: Iisgaard, Quelstrup, Kalø og Vosnæsgaard, og til dels også Lyngsbækgaard og Skærø i Dråby sogn.

Rolsøgaard og landskabet omkring den. Luftfoto lånt af Hans Iver Sørensen.

Det første Rolsøgaard

At der har boet mennesker på Rolsøgaards jorder minder talrige oldtidsfund om. Der er to runddysser på gårdens jord, og Hans Iver Sørensen, tidligere ejer af Rolsøgaard, kan fremvise et stort antal flinteredskaber og økser, fundet på Rolsøgaards marker. Han har også været med til at afdække en køkkenmødding på sydspidsen af Næsset, en halvanden meter høj banke af østersskaller, som blev registreret af det daværende Ebeltoft Museum.

Dækstenene fra runddysserne er anvendt som "broplanker" på stenkisten over det vandløb, der leder vand ned i Knebel Vig lidt øst for Rolsøgaard. Pauline Asingh fra Ebeltoft Museum konstaterede skålmærker i i hvert fald en af stenene. Mærkerne er ikke umiddelbart synlige – man skal grave ned i vejen for at se dem. Det er – i parentes bemærket – slet ikke usædvanligt, at man i de første vejbyggerier anvendte stenene fra nærliggende oldtidsmindestmærker. Og det vigtigste element i opbygningen af et hovedvejsnet i slutningen af 1700-tallet var netop at få lagt broer, såkaldte "stenkister", hen over vandløbene.

Lige vest for Rolsøgaards bygninger ligger resterne af en gammel voldgrav. Den har omgivet et gammelt voldsted. Da der ikke er fundet rester af bygningssten, har voldstedet sikkert været opbygget af græstørv og forsynet med tilflugtsbygninger af træ, omgivet af palisader. Den slags voldsteder er typisk for tidlig middelalder, fra 1100-tallet til op i 1300-tallet. De tilhørende avlsbygninger og beboelse kan snildt have ligget nogenlunde, hvor de nuværende ligger.

I haven sydøst for hovedbygningen er der to steder fundet rester af bygninger i munkesten, måske rester af det første Rolsøgaard. Hans Iver Sørensen mener også at have lokaliseret rester af en kanal fra stedet ud til havet, der dengang har stået højere end nu. Han har også fundet rester af brolægning 60 – 70 cm. under den nuværende gårdsplads foran hovedbygningen. Teglsten blev ikke almindeligt anvendt før i 1200-tallet, så i princippet kan det første Rolsøgaard være så gammel. Voldgraven med det formodede forsvarsanlæg gør det ikke usandsynligt.

Den gamle voldgrav, der nu ligger som en lille sø vest for Rolsøgaards hovedbygning. Foto VFH 2016.

Første gang navnet Rolsø optræder i historien er dog først i det følgende århundrede, nemlig i 1328, hvor det staves Rolfsyøø, d. v. s. "Rolfs sø". En mand ved navn Rolf har åbenbart slået sig ned på stedet og givet anledning til navnet på landsbyen Rolsø og den største gård i området.

Vanskeligheden ved den tolkning er dog, at der ikke er antydning af sø i området. Måske går ordet på voldgraven, opfattet som en sø?

I løbet af middelalderen må vi regne med, at den store gård Rolsøgaard har fået gårdene i landsbyen tilknyttet som fæstegårde, der altså skulle betale afgift til herren på Rolsøgaard til gengæld for den beskyttelse, han kunne yde landsbyens beboere.

Fra 1328 kender vi navnet Johannes Hvidding som ejer af Rolsøgaard. Derefter kendes ingen navne før i anden halvdel af 1400-tallet, hvor gården kom i slægten Vognsens eje. Det var den herefter til begyndelsen af 1600-tallet, men da gården ofte nedarvedes gennem spindesiden, optræder der flere slægtsnavne som ejere: foruden Vognsen også Hvass, Nielsen, Gundesen og Krag.

I 1606 blev Rolsøgaard købt af Hans Nielsen Skade, og dermed trådte en ny slægt ind på scenen.

”De spradende skader”

Den gård, Hans Skade overtog, var på 31 tønder hartkorn¹ og havde ifølge hans eget udsagn i et brev fra 1636 kun ti fæstegårde under sig. Størstedelen af dem har formodentlig været de syv gårde i landsbyen Rolsø. Hans Skade og hans hustru Ingeborg Sparres våben med årstallet 1618 ses på Knebel kirkes dåbsfad. Både Rolsø kirke og Knebel kirke har været Rolsøgaards godskirker, og de to kirker havde samme præst. Retten til at udnævne præsterne lå også traditionelt hos herren på Rolsøgaard.

Hans Skade har altså betænkt Knebel kirke med et nyt dåbsfad, men deraf skal man bestemt ikke udlede, at han var ven med præsten i kirken. I hvert fald ikke med pastor Albert Jensen, der ses på et epitafium i Knebel kirke sammen med sine to hustruer – alle tre er begravet under kirkens gulv. Epitafiet udstråler selvbevidsthed, og præsten og herren på Rolsøgaard har åbenbart ikke givet hinanden noget efter, hvad angår stridbarhed. Ikke underligt, at det har været hårdt for præsten at være forpligtet til at bede for Hans Skade og hans familie under gudstjenesten. Han klarede efter sigende problemet ved at bede for ”velbyrdige Hans Skade og hele hans skadelige familie”.

Slægten Skade blev i samtiden omtalt som ”de spradende skader”. Noget er der måske om, at det var folk af store ord, nok også flere ord end den beskedne herregård reelt gav anledning til.

Det tidligere omtalte brev fra Hans Skade i 1636 er stilet til hans søn Niels Skade, der åbenbart havde fået smag for det søde liv under sin dannelsesrejse i Europa. Formålet var at studere krigskunst, men i stedet var sønnen strandet i gældsfængsel i Leiden i Holland og havde skrevet hjem for at få tilsendt penge, så han kunne komme ud af fængslet. Men det viste sig, at faderens tålmodighed med sønnen var så opbrugt, at han hellere lod sønnen rådne op i fængslet end sende ham flere penge: ”Sid nu der, så længe til du lugter og Fanden fører dig derfra, for stor Hjertesorg du gør os gamle folk... Din bøffel skal tænke, at vi har ikke uden en halv snes bønder, og dem kan man ikke flå huden af for din elementske skælms skyld. Dertil mener du vel, at vi kan skide penge for at fylde dig med, så Gud slå din skabhals til døde”.

Om og evt. hvordan Niels Skade slap ud af fængslet i Leiden vides ikke. Derimod vides det, at Rolsøgaard forblev i Skade-slægtens eje indtil sidst i århundredet, om end igen ofte nedarvet på spindesiden, så der optræder andre slægtsnavne som ejere, nemlig Hvass, Vognsen og Lindenquist. Den sidste i slægten solgte Rolsøgaard til Bodil Pedersdatter – og dermed var det slut med ”den skadelige slægt” på Rolsøgaard.

Bodil Pedersdatter solgte to år senere, i 1693, Rolsøgaard til byfoged Hans Jakobsen i Ebeltoft, der var gift med hendes søster Dorthe Pedersdatter.

Hans Jakobsen

Med Hans Jakobsen overgik Rolsøgaard til en særdeles aktiv og foretagsom ejer. Han var kgl. ridefoged eller amtsforvalter over Kalø Amt, hvilket indebar at han stod for opkrævningen af kongens skatte Korn i amtet, og han var forvalter af den kongelige Bjørnkær skov ved Ebeltoft. Begge disse embeder har betydet et nært samarbejde med amtmand over Kalø Amt, Chr. Gersdorff på Iisgaard. Som vi skal se, har Hans Jakobsen vidst at udnytte denne forbindelse.

Efter en omorganisering af bystyret i 1682 blev Hans Jakobsen desuden byfoged i Ebeltoft. Det var et indflydelsesrigt job. Byfogden var kongeligt udnævnt og fungerede som både en slags borgmester, politimester og dommer.

¹ ”Tønder hartkorn”, d. v. s. tønder ”hårdt korn” (rug og byg), herefter forkortet til tdr. htk, var et mål for jordens ydeevne og deraf følgende betaling af landgilde (afgift til herremanden) og skat.

Hans Jakobsen havde tydeligt nok tænkt sig at udnytte de vidtgående beføjelser i sit nye job. Det viste sig ikke mindst, da han i 1685 indledte de hekseprocesser, som Jørgen Arenfeldt på Rugaard senere blev ledende i. Han lod den for trolddom anklagede Mette Stiesen "svamme", d. v. s. at den ulykkelige kvinde blev roet ud på vigen og bundet på hænder og fødder smidt i det efterårskolde vand for at teste hendes forhold til Fanden. Da det efter et kvarter viste sig, at hun stadigvæk flød ovenpå, var sagen klar: hun måtte være heks og i ledtog med Fanden. Hun blev hevet op af vandet og dømt til døden på bålet.

I de følgende år var der et tæt samarbejde mellem Hans Jakobsen og Jørgen Arenfeldt om de mange hekseprocesser, der fulgte i kølvandet på Mette Stiesens domfældelse. Men man skal betænke, at hekseprocesserne ofte var populære blandt folk, der krævede et handlekraftigt opgør med al den trolddom, som de opfattede som årsag til dagligdagens ellers uforklarlige ulykker. Det kunne typisk være en mislykket kæring af smør eller sygdom blandt kvæget.

Jørgen Arenfeldts iver for at finde hekse og få dem bragt på bålet tog dog overhånd i en sådan grad, at han selv blev dømt for æreskrænkelser og uretmæssig anklage, og hekseprocesserne blev standset.

Hans Jakobsen fik ikke lod og del i Jørgen Arenfeldts fald fra tinderne, måske på grund af sine indflydelsesrige forbindelser. Men efter købet af Rolsøgaard i 1693 frasagde han sig jobbet som byfoged og flyttede fra Ebeltoft til sin nye gård på Mols.

Rolsø nedlægges

Hurtigt efter at Hans Jakobsen var kommet i besiddelse af Rolsøgaard indsendte han til kongen en anmodning om at få lov til at nedlægge landsbyen Rolsø og lægge syv gårde og to huses jord ind under Rolsøgaard. I 1695 fik han tilladelsen mod en betaling på 516 rigsdaler, selv om det faktisk fra 1682 havde været forbudt at lægge bondejord ind under en hovedgård. Ud over forbindelsen til amtmanden siges han også at have haft gode forbindelser ind i Christians V's administration – "skal og efter Ordet om ham have vel hørt hos de kongelige Ministre udi salig Kong Christian den Femtes sidste Tiider", som præsten i Knebel skriver om ham i herredsbogen fra 1772. De gode forbindelser har sikkert også været nødvendige for at kunne få tilladelsen igennem. Oven i købet skete det næsten fra den ene dag til den anden – ansøgningen var indsendt en af de første dage i maj, og det kongelige skøde blev udstedt 11. maj. Mon noget har været aftalt på forhånd – måske med amtmand Chr. Gersdorff som mellemmand?

Nu skal det dog siges, at nedlæggelsen af Rolsø ikke er det eneste eksempel på, at kongen så stort på forbuddet mod nedlæggelse af landsbyer. Den betaling, kongen fik for tilladelsen her og nu, har sikkert fristet, selv om den betød svigtende indtægter på det længere sigt.

Nedlæggelsen af landsbyen har sikkert ikke været populær blandt bønderne, men de blev ikke spurgt, og deres holdning kender vi ikke til. Derimod kender vi præstens holdning. Det drejer sig om pastor Varberg, der med landsbyens forsvinden også måtte vinke farvel til sine tiendeindtægter af gårdene. Det fandt han sig ikke stiltiende i.

Der udviklede sig en sag mellem herremanden og præsten, der bl. a. involverede biskoppen i Aarhus. Enden blev en aftale om, at det beløb, præsten indtil da havde haft fra gårdene i Rolsø, skulle han fremover have af herremanden på Rolsøgaard. Biskoppen var medunderskriver af aftalen, der blev indgået i 1696.

Aftalen indebar også et mageskifte, så Hans Jakobsen fik lov at lægge præstens øde anneksgård i Rolsø, der var eneste resterende del af landsbyen, ind under hovedgården mod at afstå jord til præsten andetsteds og betale et mindre pengebeløb. Desuden lovede Jakobsen at lade de to huse, han havde lov til at nedrive,

blive stående til brug for præstens heste og vogn og kirkegængerne til "skjul i ondt vejr", når der var gudstjeneste.

Det betød ikke fred mellem præst og herremand, der ivrigt stævnede hinanden, hvor de kunne komme afsted med det. Løsgående kreaturer var nok til en stævning.

I de følgende år blev gårde og huse i den nedlagte landsby nedrevet – tilbage blev kun kirken og de to huse, præsten havde "reddet".

Rolsøgaard omfattede på dette tidspunkt beskedne 23½ tdr. hartkorn, men da de ved inddragelsen af Rolsø forøgedes med landsbyens 22½ tdr. hartkorn, blev Rolsøgaard en ganske anselig hovedgård på i alt 46 tdr. htk. Hertil kom tiendeindtægter og fæstegårde.

Gårdene i Rolsø har været meget små og betegnedes da også som "bol", en slags "husmandssteder". Kun præstens anneksgård har været af almindelig gårdstørrelse. Den betegnes som anneksgård, fordi den rigtige præstegård, hvor præsten boede, siden omkring år 1600 havde ligget i Knebel.

Efter nedlæggelsen af landsbyen Rolsø i 1695 har kirken ligget ensomt tilbage på bakketoppen, indtil den blev nedrevet i 1907-08. Nu er kun kirkegården og våbenhuset, der nu fungerer som kapel, tilbage.

Rolsø kirke før nedrivningen i 1907-08. Den var opført i rå kampesten sidst i 1100-tallet – tårnet senere. Molsarkivet.

Døbefont og prædikestol m. m. overførtes til den nye kirke i Vrinner (arkitekt R. Frimodt Clausen, Aarhus). Den ene af kirkens to klokker var allerede tidligere endt som gårdklokke på Rolsøgaard, den anden er bevaret i klokkestabelen på den gamle kirkegård. De fleste af Rolsøgaards ejere fra 1816 og frem kan i dag findes på kirkegården..

I 1986 blev der foretaget udgravninger ved Rolsøgaard og Rolsø kirkegård. Arkæologerne fandt her bl. a. en brolægning, der menes at stamme fra den gamle landsby. Men en grundig udgravning er aldrig blevet foretaget.

Hans Iver Sørensen mener, at arkæologerne har gravet det forkerte sted, nemlig syd og øst for kirken. Han mener, at landsbyen har ligget nord og nordøst for kirken. Her har han selv kunnet konstatere, at man støder på stolpehuller og samlinger af større sten. De få bygningsspor, arkæologerne har fundet, ligger øst for kirken.

Ny hovedbygning

Året efter nedlæggelsen af Rolsø opkøbte Hans Jakobsen 95 tdr. htk. fra et antal gårde over det meste af Mols og Helgenæs, dog alle inden for den afstand på to mil, der krævedes for at det kunne tælle med i kravet om mindst 200 tdr. htk. bøndergods for at få skattefrihed for hovedgården – en skattefrihed, der bevilgedes i december 1696 ved at Hans Jakobsen fik lov til at nyde ”samme frihed som adelen eller Københavns borgere”. Nedlæggelsen af Rolsø har sikkert betydet, at Jakobsen kom under den magiske grænse på 200 tdr. htk. bøndergods, så nyindkøb har været nødvendig for at sikre den eftertragede skattefrihed for hovedgården – i 1700-tallet er Rolsøgaard netop noteret for 204 tdr. htk. bøndergods.

Alt tyder på, at Hans Jakobsen og amtmand Chr. Gersdorff på lisaard har samarbejdet om både kongelige tilladelser og jordkøb.

At have samme frihed som adelen betød også mulighed for at få kaldsret, d. v. s. ret til at udnævne præsten ved godsets to kirker i Knebel og Rolsø. Også denne ret fik Hans Jakobsen uden problemer tillagt efter ansøgning til kongen. Senere fik han som ejer af Lyngsbækgaard også kaldsret til Agri kirke, og med vanlig sans for at udnytte til egen fordel benyttede han rettighederne til at skaffe sine egne to sønner, der begge var teologer, præsteembede i hhv. Knebel-Rolsø og Agri-Egens.

Samme år som Hans Jakobsen havde fået lov til at nedlægge landsbyen Rolsø, gik han i gang med opførelsen af en ny hovedbygning – logisk nok, nu hvor hovedgårdens areal var fordoblet. Bygningen blev en trefløjet bindingsværksbygning, hvoraf hovedfløjen i syd blev erstattet med en ny et århundrede senere og i 1880 med den nuværende bygning. De to nuværende sidefløje er derimod identisk med dem, Hans Jakobsen fik bygget. De står den dag i dag på syldsten og er altså ikke grundmurede, og en del af tømmeret er gammelt skibstømmer, som det var sædvane at genbruge i datiden. Det kan altså være både 600 og 700 år gammelt – for ikke at sige fra vikingetiden.

Hans Jakobsen lod også Rødegaard i Vistoft opføre. Rødegaard blev bygget til Bodil Pedersdatter, som Jakobsen havde købt Rolsøgaard af, så opførelsen kan være indgået i handelen.

Derefter havde Hans Jakobsen stort set fået det ud af Rolsøgaard, man kunne få ud af den. Tiden var åbenbart inde til nye udfordringer. I 1698 købte han Lyngsbækgaard i Draaby sogn, og fem år senere solgte han Rolsøgaard til amtmand Chr. Gersdorff og flyttede selv til Lyngsbækgaard. Her kom hans efterfølgere under slægtsnavnet Hanson til at sidde det næste århundrede, godt og vel.

Hans Jakobsens udnyttelse af sine embeder til egen fordel ser omkring 1714 ud til trods alt at være gået for vidt. En anklage om ulovlig skovhugst i de kongelige skove, han forvaltede, var lige om hjørnet. Men også den anklage slap han for – ved at døden indhentede ham samme år.

Gersdorff'erne

Amtmand Chr. Gersdorff blev kun ejer af Rolsøgaard i tre år, idet han i 1706 gav sin søn Joachim Gersdorff skøde på gården.

Slægten Gersdorff var indvandret til Danmark fra Schlesien i 1608, og slægtens absolut fornemste repræsentant var Joachim Gersdorff, der var rigshofmester under Svenskekrigene og førte forhandlingerne med svenskerne i 1658. Efter krigene var han med til at indføre enevælden i 1660.

Rigshofmesteren døde i 1661. Ved sin død ejede han lisaard, der ligger på den sydligste spids af Tved-halvøen, nabo til Quelstrup.

Sønnen Chr. Gersdorff overtog lisaard i 1677. 1694 forpagtede han det forsømte nabogods Quelstrup fra kronen på livstid og bragte det på fode. Fra 1703 var han altså også ejer af Quelstrups "nabogods" på den anden side af Knebel Vig, Rolsøgaard.

lisaard, Quelstrup, Rolsøgaard og Vosnæsgaard under samme ejer.

Christian Gersdorffs søn Joachim overtog i 1704 faderens stilling som amtmand over Kalø Amt. 1706 overtog han som nævnt Rolsøgaard fra faderen og i 1716 købte han Vosnæsgaard. Efter faderens død i 1725 arvede han desuden lisaard.

Joachim Gersdorff overtog også forpagtningen af Quelstrup efter faderen og købte godset af kronen i 1720. Dermed var de fire godser lisaard, Quelstrup, Rolsøgaard og Vosnæsgaard omkring Kalø Vig nu forenet under samme ejer. Man sagde, at Gersdorff ejede det meste af jorden på Mols – og det endda det bedste af jorden. Det fremgår også af, at der på hans godser kun gik 3 – 4 tdr. land på en tønne hartkorn hovedgårdsjord. På de magreste jorder kunne der gå op til 20 tdr. land på en tønne hartkorn.

Gersdorff boede snart på lisaard, snart på Rolsøgaard og snart på Vosnæsgaard. Han døde på Vosnæsgaard i 1745.

Det Gersdorffske kapel ved Tved kirke

Joachim Gersdorffs søn Christian Gersdorff arvede alle fire godser. Han overtog såvel faderens titel som konferensråd som hans stilling som amtmand over Kalø Amt i 1741.

Chr. Gersdorff lod en ufærdig tilbygning til Tved kirke, formodentlig oprindelig tænkt som et tårn, indrette til gravkapel for sine forældre og bedsteforældre, og han og hustruen blev også gravsat her. En del af kisterne i Gersdorff'ernes gravkapel blev i 1886 nedsat på kirkegården, men der er stadigvæk 17 kister og fire urner i kapellet. Blandt de bevarede kister er både Chr. Gersdorffs fader og bedstefars, hans egen og hustruen Antoinette Rosenørns, samt deres sønner Joachim Gersdorff og Poul Rosenørn Gersdorffs.

Gersdorff'ernes gravkapel ved Tved kirke. Foto VFH 2016.

Efter Chr. Gersdorffs død i 1757 blev Vosnæsgaard overtaget af den ældste søn Poul Rosenørn Gersdorff. De tre godser på Mols, herunder Rolsøgaard, blev arvet af den næstældste søn Joachim Gersdorff.

[Gersdorff'ernes æra på Mols slutter.](#)

Da Joachim Gersdorff som næstældste søn ikke arvede embeder og titler efter faderen, gik han i stedet – som normal skik var – militærvejen. Han blev major og generaladjutant.

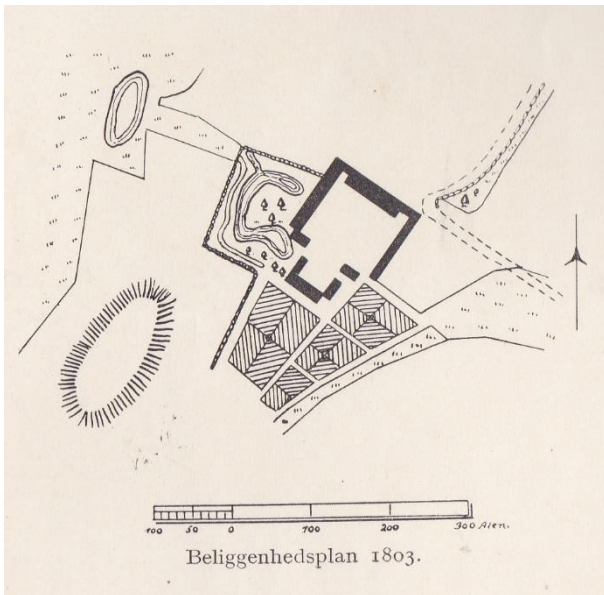
Uanset de store jordejendomme tyder noget på, at Gersdorff kom i økonomiske problemer. I 1768 solgte han efter auktion Rolsøgaard til forpagteren på den ældre brors Vosnæsgaard, birkedommer Thorn Thornson – ifølge nogle oplysninger var han også forpagter på Rolsøgaard. Rolsøgaard omfattede på dette tidspunkt 46 tdr. htk, hvortil kom tiendeindtægter på 31 tdr. htk. og bøndergods på 204 tdr. htk, svarende til omkring 50 fæstegårde. Alt i alt et pænt gods i middelklassen.

Med Thornsons overtagelse var ikke alene Gersdorff'ernes æra på Rolsøgaard slut. Det var også slut på tiden med adelige ejere. Fra nu af blev Rolsøgaard udelukkende ejet af borgerlige.

[Borgerlige ejere og svære tider](#)

Thorn Thornson lod en ny hovedfløj opføre – en fløj, der kom til at stå de næste hundrede år, men som altså ikke er identisk med den nuværende. Man kan godt få den tanke, at Thornson i samme forbindelse har ladet en ny avlsgård opføre efter model fra Lyngsbækgaard, hvis endnu bevarede avlsgård stammer fra samme tid. I hvert fald kan man af beliggenhedsplanen fra 1803 se, at Rolsøgaards avlsgård til forveksling har lignet Lyngsbækgaards, et trefløjet anlæg med en ekstra stor lade liggende direkte over for hovedgården. Lyngsbækgaards avlsgård er opført i 1776 af den kendte Horsens-bygmester Anders Kruse, og det passer tidsmæssigt også med Thornson på Rolsøgaard.

Som ikke-adelig måtte Thornson opgive kaldsretten til godsets to kirker. Sandsynligvis har han også måttet opgive skattefriheden for hovedgården.

Beliggenhedsplanen fra 1803 afslører, at Rolsøgaards gamle avlsgård har set nøjagtigt ud som Lyngsbækgårds: et stort trefløjet anlæg, med en ekstra stor lade liggende direkte over for hovedbygningen. Haugsted 1946.

Efter Thorn Thornsens død i 1789 blev Rolsøgaard udbudt i auktion og efter denne overtaget af Iver Hansen, der havde været gift med Thornsens datter. Han var dog blevet skilt fra hende og derefter gift med en datter fra Skærsø – som i øvrigt forlod ham straks efter at have født parrets eneste søn.

I slutningen af 1700-tallet kom de store landbrugsreformer, men fra begyndelsen af 1800-tallet rasler ulykkerne ind over Danmark. Det er Napoleonskrigenes tid. 1807 bombarderer englænderne København og tager den danske flåde. Forbindelsen til Norge og dermed det danske landbrugs profitable kornsalg til Norge går dermed tabt. 1813 følger statsbankerotten og 1814 tabet af Norge.

På Rolsøgaard fik man også de dårlige tider at mærke. Iver Hansen kom i økonomisk uføre og solgte i 1807 Rolsøgaard til ejeren af Møllerup, kaptajn Erik Chr. Müller, der var kendt som ejendomshandler. Han har kun købt Rolsøgaard i håbet om at kunne sælge videre med fortjeneste. Fire år senere solgte han Rolsøgaard til vinhandler Lorentz Petersen i København.

Vinhandleren solgte det meste af fæstegodset til fæsterne, hvorefter han i 1816 solgte hovedgården Rolsøgaard med resterende 60 tdr. htk. bøndergods til Jens Dinesen, der var forpagter på Kalø.

Jens Dinesen

Jens Dinesen var en ung, dygtig og fremstormende landmand. Han havde været forpagter på Rosenholm og tjent en formue på det, og var i 1816 forpagter for birkedommer Morten Leemeier på Kalø.

Dinesen stammede fra Rørbech Hougaard i Himmerland. Han var 37 år gammel, da han i 1816 købte Rolsøgaard. Alt tegnede til, at Rolsøgaard efter en omtumlet og forsømt tilværelse siden salig Gersdorffernes tid endelig havde fået en ejer, der ville ofre gården den nødvendige opmærksomhed og få sat skik på den.

En drukneulykke

Men skæbnen kan være hård. Jens Dinesen omkom ved en drukneulykke i Kalø Vig den 3. juli 1816, som nævnt kun 37 år gammel. De nærmere omstændigheder ved den tragiske hændelse er ukendte – muligvis

skete ulykken under en sejltur fra Kalø til Rolsøgaard for at tilse den ny erhvervede ejendom. Et sted nævnes det, at han "var en julidag gået i vandet i Kaløvig, hvor han fik krampe og druknede".

En usædvanlig stor og smuk gravsten på Bregnet kirkegård, lige øst for kirken, vidner om den tragedie, samtiden oplevede ved Dinesens død. De første linjer af den ganske omfattende tekst på stenen lyder sådan:

Gravsten over Jens Dinesen på Bregnet kirkegård. Foto VFH 2011.

"Han døde / men hans minde lever / i vore hjerter, thi / trofasthed, retsind / gavnelyst, uegennyttighed / var hans sjæls sande / egenskaber. Derved / blev han os så kær, mange / så elskelig. Hans driftighed / udvidede hans virkekreds / gav ham indflydelse, hæder og / formue, men den betog ham ej... "

Formaliteterne efter købet af Rolsøgaard var endnu ikke afsluttet. Jens Dinesen døde ugift, og efter hans død var der fare for, at hele hans formue ville gå tabt for slægten, hvis ingen ville indtræde i hans forpligtelser. Derfor indtrådte svogeren Niels Poulsen i Dinesens rolle som køber af Rolsøgaard. Poulsen overtog også forpagtningen af Kalø.

En studehandler: Niels Poulsen

Poulsen var forpagter på Nørlund nord for Hobro. Han var gift med Jens Dinesens søster Dorthe Dinesdatter. Ægteparret fik 14 børn, men kun fem sønner og en datter opnåede at blive voksne.

Hustruen var søster til Kristen Dinesen, der var Poulsens kompagnon som studehandler i Himmerland. De to opkøbte stude i hele Jylland og drev dem til København, hvor de blev solgt i Trommesalen på Frederiksberg. På Nørlund havde Poulsen 300 - 400 stude stående, og hans dygtige hustru måtte passe landbruget, når ægtemanden var ude på handel.

Niels Poulsen lod ikke sin afdøde svoger meget efter i dygtighed som landmand. Under ham blev Rolsøgaard et mønsterbrug med studedrift som varemærke. Poulsens evner som studehandler var legendariske. "Hans evner til at takser et stykke kvæg skal have været fabelagtig og gik i arv til flere af hans sønner. De kunne veje et kreatur med øjnene og tog næsten aldrig fejl", hed det sig.

Frederik Barfod gav i 1877 en detaljeret beskrivelse af livet på Rolsøgaard i Dorthe og Niels Poulsens tid. Han beskriver Niels Poulsen som "en lille, mager mand med skarpe træk, stille og fåmælt, jævn og ligetil, uden stolthed og uden forfængelighed, men ikke uden en vis selvfølelse". Ægteparret Poulsen var fra Nørlund vant til, at der vinteren igennem blev holdt andagt med salmesang og fadervor i folkestuen, men det viste sig vanskeligt at få denne skik til at slå igennem på Rolsøgaard: "Det var her noget nyt og uvant, folkene var ikke ret med, og tidsånden var imod". Desuden ophørte andagten med sommerens komme, når de opfedede stude var solgt og Niels Poulsen begav sig på handelsrejse for at opkøbe nye stude. "Når studene er solgt, beder Poulsens ikke mere!" sagde man. Man holdt dog på Rolsøgaard fast på andagterne juleaften og nytårsaften.

Barfod kan også berette om kost og klædedragt på Rolsøgaard. "Man levede godt, men tarveligt på Rolsøgaard, og hele året igennem brugte man kun en eneste pund te. Om aftenen spiste man mælkegrød og hver morgen enten øllebrød (om vinteren) eller mælkegrød og mælkebrød (om sommeren). Også klædedragten var tarvelig, men sømmelig. Husmoderen gik altid med et stort blåternet forklæde, når hun var i køkkenet". Børnene blev "strengt og kristeligt" opdraget - Poulsen "krævede det gamle holdt i ære og hævd" og forlangte, at børnene skulle bruge det jyske "a" – ikke noget med fine fornemmelser og rigsdansk "jeg" her.

Der var stor gæstfrihed og stor selskabelighed på Rolsøgaard, med gæster både fra egnen og fra hjemegnen. "Især var dette tilfældet i juletiden, og alle gæster var trygge for, at de fik et mildt og hjerteligt velkommen. Derfor kunne man kun sjældent selv modtage indbydelser fra venner og naboer, men morede sig efter evne i hjemmet, ungdommen med julelege, dans o. s. v. - de gamle med en pibe tobak, et krus øl og samtaler. Kortspil kendte man næsten ikke til, og dam spillede man kun en sjælden gang. Man gik tidligt til ro, men man var også tidligt på færde om morgenen..."

Niels Poulsen var kommet i besiddelse af Rolsøgaard under den allerværste del af landbrugskrisen, der satte ind efter Napoleonskrigenes ophør i 1815. Han blev nødt til at bede vinhandler Lorentz Petersen om eftergivelse af en del af gælden, og vinhandleren havde så meget forstand på pengesager, at han "rundhåndet" eftergav Poulsen 40.000 rd. svarende til halvdelen af restgælden – frem for at risikere at miste hele sit tilgodehavende. Denne lille finesse hører med til historien, når vi skal bedømme, hvordan det lykkedes Niels Poulsen at redde Rolsøgaard igennem krisen, mens gods efter gods gik fallit i nabolaget.

I 1830 fik Niels Poulsens liv en brat ende. Han var lige kommet hjem efter to ugers handelsrejse i Jylland, da han faldt død om ude i marken. Selv om han blev fundet så hurtigt, at der endnu var ild i merskumspiben, var det slut.

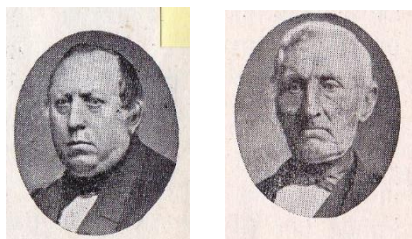
I de følgende fire år drev enken Dorthe Poulsen Rolsøgaard videre med hjælp fra datteren Ellen Kirstine (f. 1803) i husholdningen og sønnerne Poul (f. 1802) og Jens (f. 1804) i landbruget. En ældre bror Dines (f. 1800) havde året før købt egen gård, Allinggaard i Svostrup sogn, og kom sikkert derfor ikke på tale som overtager af Rolsøgaard.

1832 overdrog Dorthe Poulsen Rolsøgaard til de to sønner, der endnu begge var ungkarle – og forblev det nogle år endnu - mens datteren Ellen Kirstine året efter blev gift med Lauritz Ulrik la Cour på Skærsø.

Broderligt fællesskab: Poul og Jens Risager Poulsen

De to sønner fortsatte faderens stuedrift og –handel og havde i et og alt økonomisk fællesskab, selv om skødet på Rolsøgaard alene var udstedt til Poul, der var den ældste. Formelt blev Poul eneejer fra 1844 i forbindelse med udstedelse af en ny matrikel, der skulle reparere på unøjagtigheder i den gamle hartkornsansættelse. Men reelt fortsatte fællesejet mellem brødrene den næste snes år, godt og vel.

I 1839 købte brødrene nabogodset Quelstrup af den i tiden berømte eller berygtede Greve-Niels på Iisgaard. Også Quelstrup blev ejet af brødrene i fællesskab, selv om skødet kun var udstedt til Jens. I praksis flyttede Jens nu til Quelstrup, mens Poul forblev på Rolsøgaard. Købet af Quelstrup og Jens' flytning dertil hang sikkert sammen med Pouls forestående ægteskab året efter. Jens selv var blevet gift tre år tidligere – to kvinder i husholdningen og et hold børn mere har nok trods alt været for meget.

Brødrene Poul og Jens Risager Poulsen. Fra la Cour 1929.

Brødrene drev en udstrakt handel med både avl, kvæg og stude. Lige som faderen var de nok mere handelsmænd end landmænd, selv om de også holdt både Rolsøgaard og Quelstrup i god drift. Deres hustruer har haft ansvaret for gårdenes drift i lange perioder, når brødrene var på handel over det meste af landet.

Brødrene har været hjulpet godt af, at de elendige landbrugskonjunkturer endelig vendte til det bedre fra slutningen af 1830'erne. Det har også hjulpet til, at hartkornsvurderingen ved den nye matrikel af 1844 blev nedsat fra de tidligere 46 tdr. til 26½, for det betød også nedsættelse af hartkornsskatten. De 11 fæstegårde og 30 husmandsparceller, der nu var tilbage, nedsattes samtidig fra 43 til 35 tdr. htk. Brødrene har altså også været begunstiget af økonomiske forhold, der kom til dem udefra.

Endelig i 1865 blev brødrenes bo skiftet og fællesskabet ophørte. Jens' ældste datter var allerede gift, og nu stod Pouls ældste datter også foran ægteskab. Samtidig nærmede brødrene sig pensionsalderen, og Poul havde allerede i årene forinden oprettet en mindre "aftægtsgård" Aldershvile øst for Rolsøgaard af tre tidligere fæstegårde på Knebels mark ud mod Rolsøgaard. "Aftægtsgården" blev ganske anselig: på 61 ha. og senere noteret for at have 7 heste og 40 malkekøer. Aldershviles store lade af kløvet granit blev noget af en seværdighed på egnen.

Poulsen flyttede nu til Aldershvile, mens datteren Petrea Bolette og svigersønnen Kristian Ludvig Hansen forpagtede Rolsøgaard. Poul Poulsen døde på Aldershvile i 1879. Året forinden havde sønnen Niels Poulsen overtaget gården, og han overdrog den i 1906 til sin svigersøn Cornelius Schade. 1926 fulgte dennes svigersøn Viggo Bugtrup, derefter dennes søn Erik Bugtrup og i dag dennes datter Lise Bugtrup, der bor i Floos og lejer hovedbygningen ud.

Aldershvile blev oprettet af Poul Poulsen i 1864 og har indtil i dag været i slægtens eje. Den ligger naturskønt ved Knebel Vig lidt øst for Rolsøgaard, på vejen mod Knebel. Foto VFH 2016.

Kristian Ludvig Hansen og ny hovedbygning

Kristian Ludvig Hansen var sønnesøn af den Iver Hansen, der havde ejet Rolsøgaard 1790-1807, og søn af Jakob Ludvig Vauvert Hansen på Frederikkesminde ved Skærsø. Han var bestyrer på Løvenholm, da han i 1865 giftede sig med Petrea Bolette Poulsen og med hende forpagtede Rolsøgaard og overtog den efter svigerfaderens død i 1878.

Kristian Ludvig Hansen lod den nuværende grundmurede hovedbygning opføre i 1880. Den er i ét stokværk i blank rød mur. I midtaksen ses en fremspringende gavlkvist. De to sidefløje i bindingsværk fra Hans Jakobsens tid blev bevaret.

Rolsøgaards nuværende hovedbygning er opført i 1880. Koloreret postkort fra ca. 1900 lånt af Hans Iver Sørensen.

Hansen lod udfærdige en liste over Rolsøgaards ejere. Navnene med tilhørende slægtsvåben blev indhugget i en fornem sort marmortavle i forstuen, hvor den endnu ses.

Kristian Ludvig Hansen døde i 1906, hvorefter Rolsøgaard blev bestyret af hans enke Petrea Bolette med hjælp af sønnen Poul Hansen, der derefter overtog gården i 1908.

Det var på denne tid, at Vrinneres kirke blev opført og den gamle Rolsø kirke derefter nedbrudt. Rolsøgaard har været interesseret i flytningen, mener Hans Iver Sørensen, da gården hang på vedligeholdelsesudgifterne, mens de tilsvarende tiendeindtægter var afskaffet.

Rolsøgaards ejere og andre med tilknytning til stedet fortsatte med at blive begravet på den gamle Rolsø kirkegård og kan fortsat begraves der.

[Poul Hansen og udstykning til husmandsbrug](#)

I 1921 brændte Rolsøgaards avlsbygninger, og en ny avlsgård blev opført. De to sidefløje til hovedbygningen blev gennemgribende restaureret ved samme lejlighed.

I 1923 solgte Poul Hansen 120 tdr. land til Statens Jordlovsudvalg, der udstykkede jorden til ti husmandsbrug à hver 9 – 11 tdr. land. Dertil kom et tidligere boelssted, der fik tillagt tilsvarende jordareal.

Husmandsbrugene antog det gamle landsbynavn Rolsø, der dermed efter mere end to hundrede års fravær igen kom til ære og værdighed. Tværvejen mellem Rolsøgaardvej og Møllevej har senere fået navnet Rolsø Mark.

Husmandsbrugene er i senere tid overtaget af byboere, der har restaureret dem – undtagen et enkelt, hvis ejer blev den sidste, der drev det som husmandsbrug. Han døde for et par år siden, og sønnen, Ove Lund Nielsen i Skrejrup, har sat stedet til salg. Jorderne fra husmandsbrugene er typisk lagt ind under nabogårde, nogle af dem under Rolsøgaard.

Tre år senere solgte Poul Hansen så hovedparcellen med bygninger til J. Petersen. Med salget til Petersen ophørte Poulsen-slægten på Rolsøgaard, efter at gården havde været i slægtens eje i fire generationer og 110 år. Poul Hansen blev i 1878 gift med Maren f. Nielsen fra Albæk, en mindre herregård i Himmerland, men ægteskabet var barnløst.

Petersen

1934 noteres det, at Rolsøgaard efter frasalget af husmandsstederne (i alt knap 67 ha) var på 186 tdr. land eller ca. 100 ha, hvoraf de 85 var dyrket agerjord. Jorden var i forvejen både drænet og merglet, men der drænedes og mergledes også i 1934-35. En mose var under ændring til eng. Der var "en del frøavl af hvid- og rødkløver, samt engsvingel og rajgræs". Kvægbesætningen var på 48 malkekøer af rød dansk malkerace, den gennemsnitlige smørydelse pr. ko var 145 kilo om året. Der var otte heste og én traktor. Der var både svin og fjerkræ samt et lille fårehold på 16 får.

J. Petersen fik købt Rolsøgaard lige før 1930'ernes krise satte ind. Krisen knækkede ham tilsyneladende. Han forsøgte sig med forskellige nye indtægtskilder, f. eks. lejede han værelser ud til turister om sommeren, så børnene måtte flytte ud af deres værelser. Han lejede også en stenknuser, så han kunne knuse stenene fra de mange stendiger omkring gården og få en indtægt ud af det. Han kan dog ikke have nået alle digerne, for der går endnu i dag et imponerende stendige mellem vejen til Rolsø kirkegård og Rolsøgaards bygninger, langs Rolsøgaardvejs østlige side. Dette dige er restaureret for ganske nylig og ser i dag ganske imponerende ud. Men Hans Iver Sørensen kan bekræfte, at Rolsøgaards marker før Petersens tid har været dækket af et net af store stendiger.

Et flot stendige er også bevaret omkring den gamle Rolsø kirkegård.

Men i længden gik det ikke for Petersen. I 1938 måtte han sælge. I stedet overtog han en betydeligt mindre gård i Rønde, nemlig handelsmand Frederik Legarths Othiliesminde. Det siges, at det var for at markere, at han var vant til større forhold, at han omdøbte gården til Lillerup. Dens stuehus står endnu og er centrum i ældrecentret Lillerup.

Petersen udvandrede senere til Kenya, men hans søn Ulrik Petersen er begravet på den gamle kirkegård i Rolsø.

Ovesen og Sørensen

Ny ejer fra 1938 blev slagtermester Anthon Ovesen, Aarhus.

Ovesen døde i 1944. Enken Agnes Ovesen drev gården i to år, før hun solgte til sin datter og svigersøn, Edith og Johannes Sørensen.

1973 overtog deres søn Hans Iver Sørensen og hans hustru Karen Rolsøgaard. De havde gården til 1993, hvor de solgte til den nuværende ejer, Niels-Ole Jensen, men Hans Iver Sørensen drev gården videre som driftsleder indtil 2013.

Jeg har talt med Hans Iver Sørensen om Rolsøgaards historie i de tre slægtled, som hans slægt kom til at eje gården i. Hans Iver fortæller:

Anthon Ovesen: ejer 1938 - 1944

"Min morfar Anthon Ovesen var en uhyre arbejdsom mand. Han havde brevduer og travheste og dyrkede disse hobbies det meste af livet. Men det foregik om morgenen mellem kl. 5 og 7, for klokken 7 stod han i slagterforretningen. Han var altid den første, der mødte, og den sidste, der gik hjem. Der var intet svind i

butikken, for han havde selv styr på alt. Han mødte selv op på Kvægtorvet i Aarhus om morgenen og satte sit stempel på de køer, han ville købe.

Hans far Rudolf Ovesen begyndte som omkringkørende slagter i Vejlbj og Risskov i 1883, men havde i 1897 – efter to år i Meilborg - flyttet forretningen til Guldsmædgade 4 – 6 i Aarhus, der tidligere havde været gæstgiveri. Her udviklede forretningen sig til at blive den største slagterforretning i Aarhus. I 1917 overtog min morfar Anthon Ovesen forretningen. Han havde 28 ansatte og to biler, der kørte ud med varer. Han havde eget pølsemageri og producerede sine egne røde pølser under navnet "Kannikepølser". De var meget efterspurgt.

Slagtermester Anthon Ovesen, buste i gips udført af Elias Ølsgaard. Busten står nu hos barnebarnet Hans Iver Sørensen. Foto VFH 2016.

Morfar opnåede også at blive kongelig hofleverandør, for de kongelige handlede hos ham, når de opholdt sig på Marselisborg. Kong Christian X og dronning Alexandrine kom af og til selv ind i butikken, har jeg ladet mig fortælle. Og det skal også nok passe. Jeg har selv oplevet, at den nuværende dronning som kronprinsesse kom ind i butikken for at købe nogle skiver pålæg, mens hun studerede i Aarhus.

Morfar købte en proprietærgård Møgelkær ved Juelsminde i begyndelsen af 1930'erne. Landbrugsejendomme var billige under 1930'ernes krise, så folk som morfar, der havde lidt penge, kunne gøre en god handel. Købet har vel dels været en investering, men også en praktisk foranstaltning, da morfar jo havde brug for både okse- og svinekød til forretningen.

Men der skete det tragiske, at gårdens efterhånden fine besætning af røde malkekøer fik mund- og klovsyge og måtte aflives. De dyr, som morfar havde været med til at avle frem, endte på bunden af en massegrav, hvor der blev strøet kalk over dem, før graven lukkedes. Det tog hårdt på morfar, har jeg fået fortalt. Forståeligt nok.

I stedet for at starte forfra på Møgelkær, solgte han den til staten – den er nu statsfængsel - og købte Rolsøgaard i stedet. Det lå tættere på, så det var også praktisk. Han drev gården ved en ansat bestyrer, Ejner Olsen, og fik efterhånden oprevet en ny god malkekobesætning.

Rolsøgaard blev drevet som traditionelt landbrug, med heste, køer, grise og kornavl. Gården blev drevet med fem spand heste. Besætningen af heste blev også fornyet, og foruden arbejdshestene havde morfar sine travheste stående på Rolsøgaard.

Folkeholdet på Rolsøgaard 1943. Fra venstre Metha Klinge, frk. Mogensen, Ella, Jønson, forvalter Ejner Olsen, forkarl Viggo Dam, Rasmus Jensen, Ejvind Jensen, Villy Christensen, Ejner Lindberg, Severin Jacobsen, Kristian, yderst til højre havemanden "lille Søren" / "Søren Gartner". Metha Klinge er pudsigt nok oldemor til Nikolaj på "folkeholds billedet" 2016, se senere. Molsarkivet.

Morfar blev meget glad for Rolsøgaard. Han lod både hovedbygningen og de to bindingsværkssidefløje grundigt restaurere, og parken blev nyanlagt ved havearkitekt Gylling. Midt i haven placerede han en statue af "den lille havfrue", bestilt hos Aarhus-billedhuggeren Elias Ølsgaard, som familien kendte. Han boede i Villa Pax op til Riis Skov og Klintegården, hvor min mormor boede efter morfars død. Jeg har som barn besøgt ham flere gange i værkstedet. Rolsøgaards "lille havfrue" er noget anderledes og også større end hende, der sidder i København ved Langelinie.

Forvalter Ejner Olsen boede i østfløjen. Hovedbygningen blev kun benyttet, når Anthon Ovesen og familie opholdt sig på gården.

"Den lille havfrue" af Elias Ølsgaard blev opstillet i Rolsøgaards park i begyndelsen af 1940'erne og står der endnu. Elias Ølsgaards hustru var datter af forstanderparret Appelt på Mørke Højskole, hvorfor han og hustruen er begravet på Mørke kirkegård. Ølsgaard har udført relieffet af politikerens Niels Pedersen-Nyskov på gravstenen på Thorsager assistenskirkegård. Foto VFH 2016.

Morfar var meget interesseret i heste, og fulgte levende med i løbene på væddeløbsbanen i Aarhus, og han holdt også selv travheste. Han byggede en ny hestestald, der var beregnet til stutleri for ædle heste, og gårdspladsen blev indrettet til ridebane. Da han døde, havde han fire pensionerede travheste stående på Rolsøgaard, bl. a. en travhest, der hed "Sandy Marck", der havde vundet utroligt meget på banen i Aarhus. Han brugte den til avl, og den stod stadigvæk i sin travboks på gården. Der fik den lov til at blive stående.

Morfar døde, kun 59 år gammel, i 1944. Han sled sig vel ihjel – han skånede i hvert fald ikke sig selv, og har jo nok fortsat i det tempo, han var vant til, også da han kom op i årene. Morfar og mormor fik oprettet et familiegravsted på den gamle Rolsø kirkegård. Her ligger de selv og mine forældre begravet.

Slagterbutikken i Guldsmegade blev drevet videre af en yngre bror, Rudolf Ovesen, men i løbet af 1960'erne blev den udkonkurreret af supermarkederne. Bygningen blev i 1972 solgt til Aarhus Kommune, der udlejede den i mange år. I en periode var der skotøjsforretning. Bygningen forfaldt, indtil den sidst i 1990'erne blev købt og grundigt restaureret af tømrermester Helge Kragelund. Bygningen er den ældste i Guldsmegade og virkelig en arkitektonisk perle.

Foreløbig drev mormor Agnes Ovesen Rolsøgaard videre, med støtte af sin svigersøn, min far Johs. Sørensen. To år efter morfars død blev Rolsøgaard så solgt til ham og hustruen Edith Sørensen".

[Johs. Sørensen: ejer 1946 - 1973](#)

Johs. Sørensen var født i 1909. Da hans svigerfar Anthon Ovesen døde i 1944 havde han Christinedal ved Skovby, der var på omtrent samme størrelse som Rolsøgaard. Den solgte han efter overtagelsen af

Rolsøgaard. Han var helt igennem landbrugsuddannet og stammede fra Holstdal ved Juelsminde, som hans bror senere overtog.

I 1956 tilkøbte Johs. Sørensen Bjørnegården på Helgenæs med 90 tdr. land fortrinsvis skov omkring Ellemandsbjerget. Herefter noteres Rolsøgaard i 1961 til 152 ha eller 276 tdr. land, hvoraf 200 tdr. land dyrket agerjord og 60 tdr. land skov. Der omtales nu en "udmærket jagt på gården", og Hans Iver Sørensen kan bekræfte, at der endnu i 1960'erne årligt blev indkaldt til en stor jagt med gammeldags klappjagt, hvortil lærer Jensen i Vrinneres hvert år afgav en skoleklasse som klappere. Skoleeleverne fik alt det wienerbrød og sodavand, de kunne fortære, og var vældigt fornøjede, og det samme var jægerne, der fik en god jagt frokost med et par snaps, mens der om aftenen var middag med damer og efterfølgende kortspil for herrerne – bridge og l'hombre. Eftersom sådanne jagter var sædvane på de omliggende store gårde, og man inviterede hinanden, kunne det snildt blive til 7 – 8 jagter i løbet af en efterårssæson. Et velkomment afbræk i dagligdagen efter at høsten var vel i hus.

Johs. Sørensen solgte Bjørnegården en halv snes år senere, men beholdt skovparten omkring Ellemandsbjerget og tilkøbte endda et par småparceller, som han plantede til. Omkring 1980 solgte han skoven med "bjerget" til staten, der var interesseret i at lade det indgå i fredningerne på Mols og Helgenæs.

Johs. Sørensen lod besætningen af rød dansk malkerace skifte ud med en besætning på 50 jerseykøer. Anthon Ovesen havde i sin tid som slagter været interesseret ikke alene i køernes mælkeydelse, men også deres kød. Nu gjaldt det alene mælken – og her er den fede mælk fra jerseykøerne uovertruffen.

Edith og Johs. Sørensen. Foto lånt af Hans Iver Sørensen.

Rolsøgaard i 1950'erne

Hans Iver Sørensen blev født på Rolsøgaard i 1948 som den yngste i en søskendeflok på 6. Han fortæller om driften i forældrenes tid, før mekanisering og omstrukturering for alvor satte ind i landbruget:

"I morfars tid blev gården drevet med fem spand heste i marken. Men allerede sidst i 1940'erne fik vi den første traktor og kort efter den anden. Derefter var der foruden traktorerne kun brug for et enkelt spand heste. Det var situationen i min barndom i 1950'erne.

Folkeholdet var en forvalter, en fast karl og en elev. Så var der en fodermester, en røgter og en havemand. Der var en kokkepige, en stuepige samt en barnepige, der ind imellem også deltog i arbejdet i stue og køkken.

Forvalteren havde lejlighed i den østre sidefløj til hovedbygningen – her var også gæsteværelser. I den vestre sidefløj var der folkestue og pigeværelser. Køkkenet lå i hovedfløjen op til folkestuen.

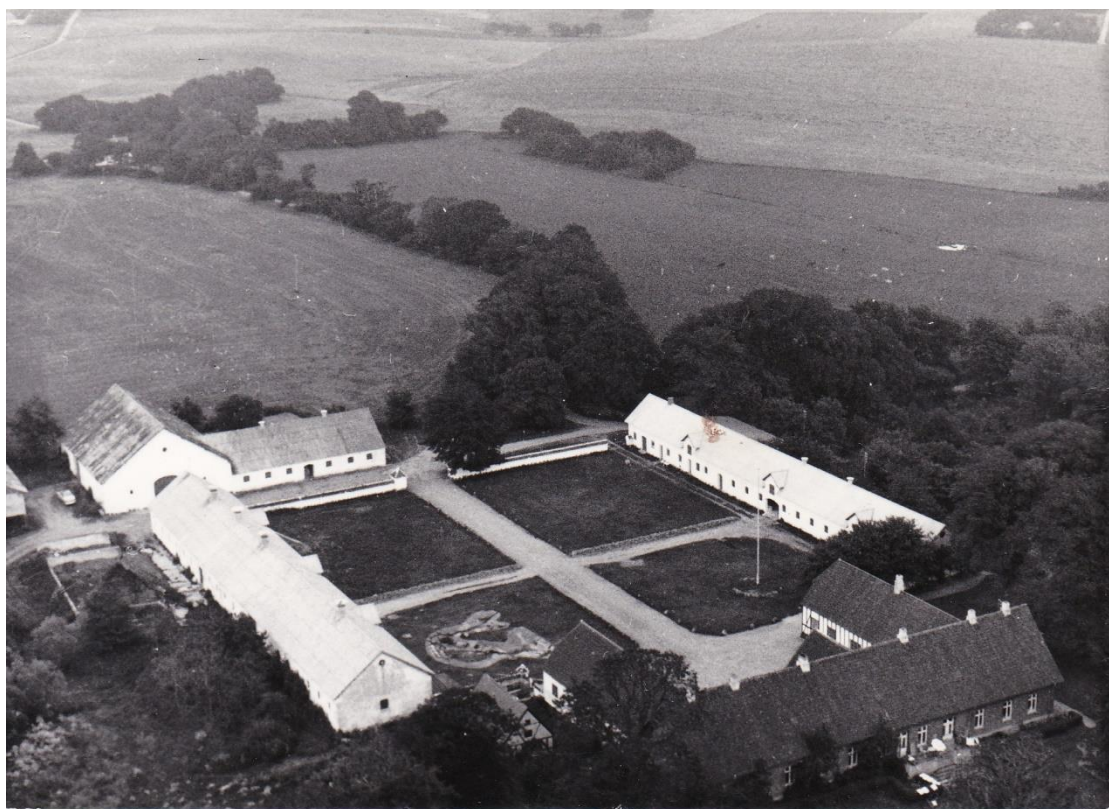
Fodermesteren boede i den nordre ende af den østre staldbygning – denne bygning rummede også karlekamre. Røgteren boede i det lille gule hus oppe ved den gamle kirke.

Havemanden slog plænen med le. Han passede mistbænke og frugttræer og buske, hvilket var en vigtig ting, for desserten til daglig bestod af frugtgrød. I det hele taget var gården så vidt muligt selvforsynende med råvarer til kosten.

Til de faste folk kom daglejere hyret ind til sæsonen i roer og høst. Der var altid masser af liv på gården. Driften klaredes først og fremmest med de fem spand heste, men sidst i 1940'erne fik vi en Massey Harris-traktor på jernhjul, og omkring 1950 suppleredes den op med en lille grå Ferguson, den traktortype, der i de følgende år vandt indpas i alle landbrug.

Omkring 1957 fik vi en selvkørende Massey Harris mejetærsker. Vi var nok en af de første gårde på egnen, der fik mejetærsker. Med den forsvandt det sidste spand heste.

Mor ledede husholdningen og sørgede for oplæring af pigerne. De skulle jo prøve alt, hvad der skete i løbet af et år. De var hos os et år, og når året var gået, havde de været igennem det hele: henkogning, syltning, slagtning o. s. v.

Rolsøgaard ca. 1964. Luftfoto lånt af Hans Iver Sørensen.

Far tog fat på at dyrke maltbyg til Thor Bryggeriet i Randers. Jeg husker, at vi hvert år til jul modtog to kasser øl fra Thor som julegave, en kasse med almindelig pilsner og en kasse med de eftertragtede Blå Thor. Vi modtog også hvert år en balje ål, leveret af Sandberg-brødrene i Egens Havhuse, som havde forpagtet vores åleret og fangede ål i bundgarn sat ud fra kysten.

Far fandt også ud af, at det milde klima ved kysterne var godt til dyrkning af frøgræs. Der blev avlet engsvingel og rødsvingel til anlæg af græsplæner. Desuden hundegræs til kreaturer. Frøgræsset krævede anlæg af en særlig plansilo til tørring af frøgræsser.

I mange år havde far kyllinger på kostaldloftet. Der var et stort arbejde med det. Når kyllingerne skulle sendes til slagtning, blev de en for en fanget ind ved hjælp af et ståltrådkrog, der blev hængt om benene. Når loftet var tømt for kyllinger, skulle det desinficeres og stå tom en uge, før næste hold kunne rykke ind. Det stod på en halv snes år og ophørte, da priserne blev for lave.

I 1950'erne og 60'erne gennemgik Rolsøgaard som andre gårde en mekanisering, der betød farvel til hestene og det store folkehold. Far fik lavet et udmugningsanlæg midt i 1960'erne, men omkring 1968 besluttede han at sætte både køerne og svinene ud og koncentrere sig om planteavl. Han havde dog en snes fedekreaturer gående.

Forvalteren

Forvalteren og hans familie boede som nævnt i den østre sidefløj til hovedbygningen.

Forvalteren havde temmelig frie tøjler, mener Hans Iver. Det var forvalteren, der havde kontakten til folkene, og det var også ham, der sørgede for afskedigelser og ansættelser. Johs. Sørensen var tættere på fodermesteren og fulgte nøje med i køb og salg af besætningen, mælkeydelser, foderplaner o. s. v. – som Hans Iver husker det.

Forvalter i 1950'erne var Axel Nielsen. Hans søn Flemming Randum Nielsen husker: "Far var forvalter fra ca. 1949 til en gang i 1958, men vi var væk et år, da min far fik et dårligt knæ. Jeg er født i 1946, så det meste af min barndom var på Rolsøgaard.

Det var dejligt som barn at vokse op på Rolsøgaard. Vi måtte gå overalt undtagen ved voldgraven. Vi færdedes på hele Næsset og gik langs stranden for at finde ting, der var drevet i land "fra Aarhus", som vi sagde. Når vi fandt en jolle, slæbte vi den med om i Knebel Vig.

Der var altid grøntsager og frugt i overflod – æbler, pærer, blommer, nødder etc.

Som jeg husker det, var der to spand heste i begyndelsen af 1950'erne og dertil vist to rideheste. På det tidspunkt fik vi en Algaier A 144-traktor – jeg husker det tydeligt, for jeg brændte min fod på den, da far kom hjem med den fra Hadsten. Senere fik vi en mere af samme slags.

Der var to landbrugselever og en medhjælper – og jeg husker klart, at en af medhjælperne havde en rhesusabe. Som barn er det jo den slags ting, man lægger mærke til.

Midt i 1950'erne fik vi sprøjtet af en flyvemaskine. Det var meget usædvanligt dengang. Men vi har altså været fremme i skoene.

Jeg husker også, at høstgildet blev holdt på Hotel Mols Bjerger sammen med andre gårde på Mols, bl. a. Iisgaard. Det har vel været udtryk for, at folkeholdet på gårdene skrumpede.

To af statshusmændene på Rolsø Mark havde slået sig sammen om at køre mælk til Vrinnens Mejeri. De tog vist hver en uge af gangen".

Hans Iver Sørensen husker også de to husmænd: "Den ene, Smidt Nielsen, boede hvor Henning Ebbesen byggede sit første filmstudie, Møllevej 10, Strandgården. Den anden, Vagn Nielsen, boede Rolsø Mark 8. Han døde for et par år siden og var den sidste af de oprindelige statshusmænd. Begge kørte med deres egne to nordbagger for den fælles mælkevogn, som tilhørte mejeriet i Vrinneres.

Flemming og jeg var meget imponeret over deres evne til at slå kuskeslag for at holde varmen. De hentede bland andet mælk på Rolsøgård og ved andre mælkebønder. De kom retur med valle til kalvene og ost til husholdningen".

Generationsskifte

Hans Iver Sørensen fortæller: "1973 var tiden kommet til generationsskifte, hvor jeg tog over. Mine forældre blev i første omgang boende i hovedbygningen, mens jeg boede i kirkehuset. Huset er noget specielt, for det er til dels bygget af materialer fra den nedbrudte Rolsø kirke og må altså være opført omkring 1908. Det mest påfaldende er de enorme loftsbjælker af pommersk fyr, der sidder ganske tæt – man har simpelt hen sørget for at få anvendt alle de bjælker, der var til rådighed. De enorme bjælker er helt ude af proportioner med det ellers forholdsvis beskedne hus. Huset har været anvendt som fodermesterhus af Rolsøgaard, indtil køerne blev sat ud omkring 1970.

Da jeg blev gift med Karen i 1977 flyttede vi ind i østfløjen. Efter fars død året efter flyttede vi så ind i hovedbygningen, mens mor flyttede ind i østfløjen.

Far havde en gård ind mod Knebel, som han beholdt efter generationsskiftet. Bygningerne blev lejet ud, mens jeg drev jorden sammen med Rolsøgaard. Far beholdt også skovparten omkring Ellemandsbjerget nogle år endnu, vist mest fordi han syntes, det var spændende at have sin egen skov med "bjerg" og tilhørende jagtinteresser".

Hans Iver Sørensen: ejer 1973 - 1993

Hans Iver Sørensen fortæller videre: "Livet på Rolsøgaard ændrede fuldstændig karakter i løbet af 1960'erne. Traktorerne blev større og større, og folkeholdet forsvandt, også pigerne, for der var jo ikke mere nogen af lave mad til eller værelser, der skulle holdes. I nogle år havde vi en enkelt karl ansat, men kun i sommerhalvåret. Derfor var det en helt anden gård, jeg overtog i 1973, end den, jeg huskede som barn.

Dyrene var væk, og jeg fortsatte med at dyrke korn og frøgræs. Jeg forsøgte mig også med ærter til fremavl. Det gælder om at strække høstperioden, så de store maskiner bliver udnyttet bedst muligt. Jeg fik også installeret store siloer til opbevaring af afgrøden. Det gjorde det muligt at sælge på det mest gunstige tidspunkt.

Jeg stod over for beslutningen om at satse på svinedrift ved overtagelsen. Jeg valgte det fra, fordi udviklingen gik i retning af store "svinefabrikker", som man skulle ikklædes en hel "rumdragt" for at færdes i. Og så bestod arbejdet i at fylde foderautomaterne, ellers var alt automatiseret. Det tiltalte mig ikke. Hellere færdes ude i naturen. Jeg har ikke fortrudt valget.

For at udnytte maskinerne har vi ind imellem haft en mindre tillægsgård eller forpagtet eller købt jord andre steder. I 15 år havde jeg forpagtet en gård i Basballe og en i Agri. Desuden drev jeg jorden til flere af husmandsstederne, når de blev overtaget af byfolk. Typisk har vi haft omkring 75 ha at drive ud over gårdens eget areal. Derfor har Rolsøgaards areal svinget mellem de 100 ha, den havde efter udstykningen af husmandsbrugene i 1920'erne, og op til 160 ha.

I 1980 fik vi installeret et halmfyr, der både kunne opvarme hovedbygningen og levere billig varme til tørring af korn og frø. Det har vist sig at være en rigtig god investering.

I nogle år indrettede vi østlængen i avlsgården for lejrskoler og ferielejligheder. Der var gode muligheder for udendørs liv lige uden for bygningen. Det blev en pæn succes og hjalp også med til at skaffe nødvendige ekstra-indtægter.

De sidste fem år, vi havde Rolsøgaard, drev jeg det hele selv, og forpagtningerne blev opgivet. Ind imellem havde vi hjælp af en maskinstation, og i høst var børnene blevet store nok til at kunne hjælpe til”.

Hans Iver Sørensen foran det renoverede husmandssted, Karen og han bor på nu. Foto VFH 2016.

Driftsleder 1993 - 2013

Rolsøgaard beskrives i 1992 som omfattende 100 ha, hvoraf 10 er skov, 4 strandeng og 2 mose. Der er 20 ha i forpagtning. Gården drives med ren planteavl. De gamle avlsbygninger anvendes til korntørreri, halmklager m. v. Salgsafgrøderne er korn, raps, ærter, frøgræs og halm. Gården har 3 traktorer og en mejetærsker.

Året efter, i 1993 solgte Karen og Hans Iver Sørensen Rolsøgaard til Niels-Ole Jørgen Jensen. Hans Iver drev dog jorden videre for den nye ejer de næste tyve år.

Om baggrunden for salget fortæller Hans Iver Sørensen:

” Vi har fire børn, men alle har gode uddannelser og var ikke interesserede i at overtage. Og i begyndelsen af 1990’erne var jeg blevet lidt træt af, at al indtjening gik til at holde de mange historiske bygninger ved lige. Og jeg vil kunne stå inde for, hvad jeg foretager mig, derfor skal bygningerne ikke have lov til at forfalde, og de gamle træer skal ikke hugges ned. Resterne af den gamle voldgrav er fredede og skal også holdes i orden. Vi fik hævet vandstanden i den, så den er lettere at holde.

Men det drejer sig ikke alene om vedligehold. Det drejer sig også om at tilpasse bygningerne til moderne drift og de omlægninger, tidens krav medfører. Min far fik støbt gulve, så maskinerne kunne køres ind og ud, og så der blev plads til et tørreri i forbindelse med frøavl. Det gamle svinehus blev til maskinhus. Vi fik installeret et halmfyr i en tilbygning til vestlængen i avlsgården, og der er plads til halm både i stakladen og en del af vestlængen.

Der meldte sig en del interesserede, men vel reelt kun to kompetente og mulige købere. Det endte med salg til Niels-Ole Jørgen Jensen.

Da handelen var gået i orden, spurgte Niels-Ole mig, om jeg kunne tænke mig at fortsætte på Rolsøgaard som hans driftsleder. Det måtte jeg lige overveje, men det var faktisk en tiltalende løsning. Så det blev aftalen. Niels-Ole var glad for at få en, der fra starten kendte forholdene. Han havde haft en gård på Sjælland, som han havde forpagtet ud, så han kendte udmærket til landbrugsdrift.

Driften af Rolsøgaard fortsatte helt i samme spor som de foregående tyve år. Niels-Ole var naturligvis med i alle afgørende beslutninger, men hvis ellers jeg fulgte hans principper, havde jeg temmelig frie tøjler. Det blev til yderligere tyve gode år på Rolsøgaard.

Vi købte det stærkt restaurerede og moderniserede husmandssted her på Rolsø Mark, hvor vi stadigvæk bor. Det er et af de ti husmandssteder, der blev udstykket fra Rolsøgaard i 1920’erne. Her befinder vi os rigtig godt, midt i de omgivelser, der har været vores lige siden overtagelsen af Rolsøgaard for snart 43 år siden. Da jeg holdt som driftsleder for tre år siden, var jeg fyldt 65, så det var et passende tidspunkt at begynde pensionisttilværelsen på. Karen arbejder endnu ved hjemmeplejen i Aarhus. Hun er datter af læge Veje i Knebelbro og er selv sygeplejerske”.

Niels-Ole Jørgen Jensen: ejer fra 1993

Siden 1993 har Rolsøgaard været ejet af Niels-Ole Jørgen Jensen, der er søn af Karen Elise og Aage V. Jensen.

Aage V. Jensen havde skabt sig en formue ved en række byggeprojekter, bl. a. Hvide Hus-hotellerne. Han døde i 1986 efter at have stiftet Aage V. Jensens Fond i 1977 og tre år senere Aage V. Jensen Charity Foundation. I 2007 dannedes Aage V. Jensen Naturfond bl. a. med midler fra den ellers udenlandsk baserede Aage V. Jensen Charity Foundation. Naturfonden ejer i dag 28 større og mindre naturområder i Danmark.

En datter, og altså Niels-Oles søster, Dorte Mette Jensen og hendes ægtefælle Arne Fremmich købte i 1991 godset Stenalt ved Ørsted, der nu dyrkes økologisk med gedeavl.

Niels-Ole Jensen fortæller:

”Dorte og jeg havde ikke forventet os nogen stor arv efter far. Han havde jo sat hovedparten af sin formue i fondene. Desuden havde vi begge vore gode uddannelser og stillinger og var godt tilfredse med det. Men det viste sig alligevel, at der også blev en pæn slat penge til os.

Jeg er uddannet psykolog og havde på det tidspunkt en udmærket stilling ved "MB Ledelsesudvikling" i Aarhus, efter nogle år ved arbejdsgivernes kursuscenter Bøgehøj i Ebeltoft. Selv om jeg var glad for arbejdet, må jeg indrømme, at jeg umærkeligt begyndte at drosle ned efter arven. Litten og jeg begyndte at drømme om at finde et landbrug med en vis herlighedsværdi og med udsigt til havet.

Købet af Rolsøgaard

Da jeg så en annonce om, at lisgaard på Mols var til salg, kontaktede jeg mægleren og vi tog ud og så på gården. Men med mit krav til privatliv tiltalte det mig ikke, at landevejen går lige igennem gårdspladsen. Havudsigt var der heller ikke, selv om gården ligger meget tæt på havet.

Så vi sagde nej tak til lisgaard, men nævnte for mægleren, at hvis han havde en mere privat beliggende ejendom med udsigt til havet, ville jeg være interesseret. Nogen tid efter så Litten en annonce om "et større landbrug på Mols" og vi kontaktede mægleren for at høre, hvilket landbrug, der var tale om – hvis det var lisgaard, havde det jo ingen interesse.

Det viste sig så at være Rolsøgaard, og det lød da interessant. Dagen efter fik vi tilsendt prospektet på gården. Vi var også ude og kikke, men det viste sig vanskeligt at få en aftale med mægleren om at se nærmere på gården. Han forklarede, at han havde nogle arkitekter på hånden, der vist ville omdanne Rolsøgaard til ferielejligheder.

Der gik en rum tid, men så pludselig kunne vi godt få lov at tage gården nærmere i øjesyn. Det viste sig, at de andre købere ikke havde kunnet få myndighedernes tilladelse til at realisere deres projekt. Så nu manglede mægleren altså en køber.

Vi var stadigvæk interesserede, og handelen gik nogenlunde hurtigt i orden. Jeg kom til at nævne for mægleren, at jeg vidste, at han et par år tidligere havde formidlet min søsters køb af Stenalt. Manden blev kendeligt overrasket – han havde tydeligt nok bedømt mig på tøj og stilling - og måske opførsel?! - og konkluderet, at jeg nok ikke havde råd til at købe Rolsøgaard. Han havde på et tidspunkt i forløbet direkte spurgt, om vi havde råd til at købe, og jeg havde svaret, at det behøvede han ikke være bekymret om. Men det havde han åbenbart ikke troet på.

Mægleren indbød min kone og mig samt sælgerne, Karen og Hans Iver Sørensen, til "lidkøb" på restaurant Hvide Kok i Drammelstrup. Da Karen og Hans Iver hørte, at mægleren åbenbart havde lagt mig på is efter den første kontakt, blev de vist noget stødt, og Karen sagde sin ærlige mening temmelig direkte. Den unødvendige pause i salgsprocessen havde selvfølgelig kostet nogle bekymringer, og selvfølgelig havde den også haft sine økonomiske omkostninger.

Jeg gik på Psykologisk Institut på Københavns Universitet i 1960'erne, og nogen husker måske, at netop det institut førte an i ungdomsoprøret. Jeg skulle op til eksamen i 1968, samtidig med at de studerende besatte instituttet, og jeg var hunderød, for jeg skulle absolut have min eksamen, ellers kunne jeg ikke fortsat få udsættelse for militærtjeneste. Heldigvis blev eksamen gennemført, og jeg kom igennem studiet. Jeg vil da ikke sige, at jeg hørte til de forreste i ungdomsoprøret, besætterne og dem på barrikaderne, men ungdomsoprøret har nok ikke kunnet undgå at sætte sine spor. Måske havde ejendomsmægleren ikke truffet sådan en som mig før, så han skal være undskyldt.

Men købet gik i orden, og det første år gik med restaureringsarbejder. Stenpikningen på gårdspladsen blev lagt om, og både hovedbygningen fra 1880 og bindingsværks-sidefløjene fra 1690'erne blev restaureret. Ikke mindst det sidste var noget af en øvelse. Bundremmen i bindingsværket i østfløjens gårdside var

pilråddent, så husene måtte holdes oppe med donkrafte, mens bindingsværket repareredes eller udskiftedes.

Nu havde jeg så lært Hans Iver at kende, og efter nogen tid spurgte jeg ham, om han ikke kunne tænke sig at blive driftsleder på sin gamle gård. Det funderede han forståeligt nok over nogen tid, men sagde så ja. Og det tror jeg, at både han og jeg har været godt tilfredse med.

Da Hans Iver så gik på pension for tre år siden, ansatte jeg i stedet Lars Aage Klinge, der bor i Vrinners, her tæt ved. Hans Iver og Lars Aage fik tre måneder sammen, så Lars Aage umærkeligt kunne glide ind i sin nye stilling. Klinge-navnet er meget velanskrevet her på egnen, så alene derved følte Hans Iver vist fra starten, at det måtte være den rigtige mand at få fat på.

Lars Aage har ud over at være landbrugsuddannet og have virket i landbruget også været ansat i et entreprenørfirma, så han kan klare meget af arbejdet med maskinerne og det håndværksmæssige selv. Og det han ikke kan klare er han god til at forhandle med maskinfolkene og håndværkerne om”.

Driften

Om driften af Rolsøgaard fortæller Niels-Ole Jensen: ”Driften gik efter 1993 videre i det spor, der var lagt af Hans Iver i den foregående snes år. Og det gælder også nu, hvor Lars Aage har overtaget.

Jeg har det princip, at hvis jeg ellers stoler på driftslederen, så behøver jeg ikke høre på lange argumenter for det ene eller det andet. Hvis der skal købes en ny mejetærsker eller traktor får vi selvfølgelig en snak om det, men grundlæggende stoler jeg på, at det er driftslederen, der kan vurdere, hvad det er nødvendigt at investere i. Det er også driftslederen, der er bedst i stand til at håndtere forhandlerne og få den rigtige handel ud af det. Det giver stor handlefrihed – men også et stort ansvar - til driftslederen, og det giver forhåbentlig lige så stor tilfredshed for ham som for mig.

Det vigtigste er, at vekseldriften fungerer, så det er driftslederens fornemste opgave. Og det blander jeg mig ikke i, så længe jeg kan se, det kører fornuftigt.

Driftsleder Lars Aage Klinge fortæller: ”Jeg er landbrugsuddannet og har arbejdet ti år i landbruget, men jeg arbejdede i de 15 år, før jeg blev ansat her, i et entreprenørfirma i Aarhus. Jeg var flyttet til Vrinners i 1998, næsten nabo til Rolsøgaard, så selvfølgelig fangede det min interesse, da jeg hørte, at Hans Iver ville holde. Så jeg tog til Rolsøgaard og fik en snak med Niels-Ole, og det endte jo med, at jeg blev ansat.

Vi dyrker byg, hvede og raps, og så ærter eller lignende af hensyn til vekseldriften. I år forsøger vi os for første gang med hestebønner. De står i de våde områder i år, men hvis vi vil fortsætte med dem, skal de næste år stå omkring kirken, da de kun kan dyrkes på samme mark hver fjerde år. Der er så den fordel ved dem, at de skal høstes en måned efter kornet, så det giver også en fornuftig arbejdsrytme.

Af maskiner har vi først og fremmest en tyve fods Massey Ferguson mejetærsker, der har haft sin første høst i år. Og så har vi fået en ny og større traktor, der kan deltage fuldt i markdriften, så vi nu har to stærke Massey Ferguson traktorer. Jeg synes, det er vigtigt at kunne være på forkant hele tiden, og det kan vi med de nye maskiner. Og nu er vi helt uafhængige af hjælp udefra, vi kan nå det hele selv. Jeg havde ikke tålmodighed til at vente på maskiner udefra – hvis de ikke var her til aftalt tid, regnede det måske de næste to uger, og det kostede både penge og en tålmodighed, jeg ikke er udstyret med.

Rolsøgaard er på 125 ha, hvoraf vi dyrker de 100. Men dertil kommer de fire husmandssteder på Rolsø Mark, der i sin tid blev udstykket herfra, og som vi dyrker, så alt i alt kommer vi vel op på 125 ha. Og så er

der et par steder, hvor vi giver en hjælpende hånd ind imellem – i år f. eks. på det husmandssted her på Rolsø Mark, som Ove Lund fra Skrejrup har til salg efter sine forældre.

Jeg snakker jævnligt med Niels-Ole om driften, men det foregår oftest uformelt, når vi træffer på hinanden, når han går tur med hunden. Han blander sig ikke i driften, men vil selvfølgelig gerne være orienteret om, hvad jeg har gang i.

Det har været noget af en forandring at slippe for transporten til og fra Aarhus hver dag og at kunne arbejde i de fantastiske omgivelser her. Jeg nyder det hver dag”.

Rolsøgaards "folkehold" foran hovedbygning og maskinpark september 2016. Fra venstre er det ejeren Niels-Ole Jørgen Jensen, medhjælper Roald Andersen, løs medhjælp Nikolaj Haarup Klinge, driftsleder Lars Aage Klinge. Hundene er Obi til venstre og Sniffer til højre. Mejetærskeren er en Massey Ferguson 7360 Beta, traktorerne er også begge Massey Ferguson, hhv. 6480 og 6615 med frontlæsser. Foto VFH 2016.

Fremtiden

Om Rolsøgaards fremtid siger Niels-Ole Jensen: "For både Litten og mig er det vores andet ægteskab. Litten har et barn og jeg to fra tidligere ægteskab. Og ingen af mine børn ser ud til at være interesseret i at overtage Rolsøgaard – de har begge deres gode uddannelser og stillinger. Den ene af mine sønner har et tømrerfirma i Aarhus, mens den anden er forsker ved San Diego Zoo i Californien og vist ikke har tænkt sig at forlade USA igen.

Så nu nyder Litten og jeg de fantastiske omgivelser her, og måske bliver vi her, til vi skal bæres herfra. Og derefter må andre kræfter ind og beslutte om Rolsøgaards fremtid”.

Rolsøgaards hovedbygning i dag. Foto Adresseavisen.

Litteratur

Barfod, Frederik: "Slægterne Poulsen og Dinesen", Kbh. 1877

Bjørnstad, Sverre: "Mols på 1800-tallet" (om Rolsøgaard s. 17-20), Ebeltoft 1991

Bülow: "Danmarks større Gaarde", bind 1, 1961

Bøttiger, L. J.: "Æbeltoft og Omegn". Aarhus 1893 (side 321-26 om Rolsøgaard)

La Cour, L. F. "Niels Poulsen og Dorte Dinesdatter til Rolsegaard og deres Efterkommere", Næstved 1929

Hansen, J. J.: "Større danske Landbrug", 1934

Haugsted, Ejler: "Rolsegaard", i "Danske slotte og herregårde", Ny samling, tredje bind: Randers Amt. Hassings Forlag 1946

Haugsted, Ejler: Rolsøgaard, i "Danske slotte og herregårde", bind 14: Djursland, Kbh. 1967

"Historien om Rolsø kirke 1175-1908", pjece ved Rolsø kapel.

Horskjær, Erik (red.): "De danske kirker", bind 13: Djursland, Randerseggen. Kbh 1968.

Kofoed, Rud: "Tømrermestren – en historie om Aage V. Jensen". 2013

Møller, Erik Dybdal: "Af vore sognes historie". Utrykt manuskript i Molsarkivet, skrevet 1993

Nielsen, Niels: "Roelsegaard på Mols", i "Randers Amts Historiske Aarbøger" 1936.

Pedersen, Finn Rasch: "Nedlæggelsen af landsbyen Rolsø på Mols". Utrykt manuskript i Molsarkivet.

Pedersen, Finn Rasch: "Landsbyen Rolsø og Rolsø kirke", i "Molsbogen" 2003.

Trap Danmark, 1963 (side 1012-14 om Rolsø sogn, herunder Rolsøgaard)

Samtaler med Jan Birk, Molsarkivet, Hans Iver Sørensen, Niels-Ole Jørgen Jensen, Lars Aage Klinge og Flemming Randum Nielsen.

Skrevet af Vilfred Friborg Hansen 2016, delvist på grundlag af oplysninger fra Stig Tang Petersen. Hele teksten med billeder vil kunne ses i "Folk og Liv 2016", Boggalleriet Rønde 2016.